

Prepoznavanje razvojnih potreba i potencijala SWOT ANALIZA

SWOT¹ analizom su objektivno sagledane sve relevantne prednosti i nedostaci Splitsko-dalmatinske županije, u kojoj, uz sve značajniji razvoj turizma, postoji niz društvenih i gospodarskih aktivnosti koje bi u budućnosti trebale biti nositelji konkurentnog razvoja Županije. Analizom su sagledane i prilike i prijetnje koje mogu utjecati na razvoj Županije. Važnost SWOT analize je u tome što iz definiranih prednosti, nedostataka i tržišnih prilika proizlaze mogući smjerovi unapređenja postojećih i razvoja novih projekata, a na temelju istih se definira i vizija razvoja Županije.

Analiza je napravljena na temelju sljedećih aktivnosti:

- Informacija prikupljenih iz službenih podataka Splitsko-dalmatinske županije, Državnog zavoda za statistiku i Javne ustanove RERA S.D. za koordinaciju i razvoj SDŽ
- Aktualnih gospodarskih trendova i saznanja o tržišnim prilikama i prijetnjama u Hrvatskoj
- Mišljenja ekspertnog tima
- Odgovora prikupljenih na radionicama s dionicima razvoja Županije.

Za potrebe izrade SWOT analize održano je sedam radionica. Od toga, šest radionica je bilo podijeljeno prema sektorima važnim za cijelokupan razvoj Županije i jedna radionica koja je obuhvaćala sve sudionike prethodnih radionica, a s ciljem verificiranja objedinjene SWOT analize. Na radionicama je sudjelovalo 50 predstavnika, redom iz upravnih odjela Županije, javnih ustanova, udruga, instituta, fakulteta i gospodarstva.

Kao rezultat prethodno navedenih aktivnosti, u nastavku se nalazi SWOT analiza podijeljena u četiri skupine:

- Stanovništvo, ljudski resursi i tržište rada te društvene djelatnosti
- Gospodarstvo
- Stanje u prostoru/okolišu
- Okvir upravljanja razvojem i civilno društvo

Svodni SWOT predstavlja sukus te četiri skupine. Budući da se neki elementi analize preklapaju, u svodnom SWOT-u su navedeni samo oni elementi koji u najznačajnijoj mjeri odražavaju društveno-gospodarsku situaciju u Županiji.

¹ SWOT označava akronim od *Strengths, Weaknesses, Opportunities i Threats* (prednosti, nedostaci, prilike i prijetnje).

STANOVNIŠTVO, LJUDSKI RESURSI I TRŽIŠTE RADA TE DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> · Iznadprosječan udio obrazovanog stanovništva (srednja i visoka stručna spremna) · Poznavanje tradicionalnih struka, razvijeno strukovno školstvo · Porast broja doktora znanosti (naročito biomedicina i zdravstvo) · Potencijal za razvoj znanosti i istraživanja · Porast broja studenata · Razvijena mreža vrtića i osnovnih škola · Poboljšana infrastruktura (ICT) u osnovnim i srednjim školama te na fakultetima · Relativno razvijen sustav visokog obrazovanja · Vrijedna kulturno-povijesna baština · Veliki broj registriranih kulturnih dobara · Tradicija bavljenja rekreativnim i profesionalnim sportom 	<ul style="list-style-type: none"> · Opadanje broja stanovnika, negativan prirodni prirast, smanjenje broja obrazovanih, mladih i radno sposobnih ljudi · Nepovoljan prostorni raspored stanovništva, trend napuštanja manjih sredina i otoka · Negativan migracijski trend · Kontinuirano opadanje broja zaposlenih osoba u posljednjih 5 godina (osobito u prerađivačkoj industriji i građevinarstvu) · Niska stopa zaposlenosti · Najveći broj osoba koje su izgubile posao odnosi se na muškarce · U strukturi nezaposlenih prevladavaju osobe do 29 godina starosti · Niska razina mobilnosti radne snage u županiji te istovremeno prisutan trend odljeva · Zastarjelost sadržaja i manjak osoblja u zdravstvenom sustavu SDŽ · Nedovoljna visoka razina zdravstvene skrbi, posebice na otocima · Nedovoljna očuvanost i iskorištenost pojedinih kulturnih dobara · Neadekvatna sportska infrastruktura
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> · Rijetka gustoća naseljenosti zaobalja i otoka ostavlja prostor za rasterećenje prezagušenog obalnog pojasa · Razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja i stručnog usavršavanja iz EU fondova · Razvoj učeničkog i studentskog zadružarstva, društvenog poduzetništva, projektno utemeljenog učenja, funkcionalne učeničke i studentske prakse, mentorskog učenja i drugih oblika poduzetničkog i praktičnog obrazovanja koji će omogućiti stjecanje radnih iskustava · Razvoj i širenje dobrih praksi društvenih inovacija u obrazovanju i zapošljavanju uključivo i kroz nove modele, metodologije i tehnologije učenja, nove kurikulume i smjerove prikladne suvremenom tržištu rada · Razvoj novih zdravstvenih usluga i sadržaja za osobe treće životne dobi i palijativne skrbi · Razvoj zdravstvenog turizma · Razvoj sportskog turizma · Revitalizacija otoka / otvaranje novih radnih mјesta na otocima · Mogućnost osnutka fonda za subvencioniranje obnove objekata koji su pod zaštitom konzervatora 	<ul style="list-style-type: none"> · Visok i rastući udio nezaposlenih osoba s visokom i višom stručnom spremom · Nedostupnost demografskih i statističkih podataka vezanih za tržište rada, osobito na razini JLS-a (otežava planiranje razvojnih potreba SDŽ) · Neusklađenost obrazovnih programa s potrebama tržišta rada · Nedovoljna povezanost JLS-a s relevantnim institucijama za zapošljavanje · Konstantan priljev osoba koje traže socijalnu skrb · Birokratizacija socijalnog sustava utječe na kvalitetu usluge · Opadanje broja srednjih i malih poslodavaca · Nepostojanje dugoročnog plana razvoja amaterskog sporta na području SDŽ · Neriješene zakonske mogućnosti financiranja amaterskog sporta · Nedovoljno razvijena javna svijest o značaju i vrijednosti kulturnih dobara · Korištenje kulturne baštine samo za turističke aktivnosti

GOSPODARSTVO

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> · Tri potpuno opremljene i za investitore spremne poslovne zone – Dugopolje, Čaporice i Kukuzovac · Visoka izgrađenost poslovnih zona – Dicmo, Muć, Postira na otoku Braču, Primorski Dolac · Kratko vrijeme čekanja za izdavanje dozvola (60 dana) · Kvalitetna prometna infrastruktura (A1, ZL Split, nova trajektna luka) · Intenzivan razvoj turizma u županiji, posebno u gradu Splitu · 13 sveučilišnih studija, 25.000 studenata i 5 znanstveno-istraživačkih instituta · Razvijen IT sektor – 550 poslovnih subjekata s preko 2000 zaposlenih · Iskustvo u prerađivačkoj industriji (strojnoj obradi metala) 	<ul style="list-style-type: none"> · Visok udio trgovine i turizma u BDP-u Splitsko-dalmatinske županije, a s druge strane nizak udjel i ubrzano smanjenje značaja prerađivačke (i ostalih) industrija · Zanemariv udio poljoprivrede u strukturi bruto dodane vrijednosti · Gubitak autohtonih poljoprivrednih sorti · Nepovezanost poljoprivrede s turističkim sektorom u stvaranju proizvoda dodatne vrijednosti · Nedostatak sustava inovacijskih podrški, i manjak suradnje znanstveno-istraživačkih institucija, gospodarstva i inovatora oko konkretnih projekata, proizvoda i usluga, te ne postoje primjeri dobre prakse niti modeli koji bi ohrabrili daljnji razvoj u ovom smjeru · Opadanje broja aktivnih obrta · Neravnomjeran regionalni razvoj županije · Smanjen udio brodogradnje · Mali udio navodnjavanog poljoprivrednog zemljišta · Nerazvijena obalna i lučka infrastruktura za iskrcaj ribe i ostalih tereta · Zastarjela ribarska flota · Nedostatak obrazovanih poljoprivrednih kadrova · Izražena sezonalnost turističke potražnje · Nediferencirani turistički proizvodi posebice u segmentima turizma posebnih interesa, te preveliki fokus na turistički proizvod sunce i more · Niska stopa iskorištenosti smještajnih kapaciteta · Nepovoljna struktura smještajnih kapaciteta · Veliko opterećenje na javnu i komunalnu infrastrukturu u razdobljima vršne turističke sezone · Neravnomerni prostorni razvoj turizma
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> · Jačanje kapaciteta regionalne i lokalne samouprave · Uključivanje lokalnih/regionalnih poduzetnika u EU financirane razvojne projekte · Izgradnja i razvoj tzv. poduzetničkih inkubatora i/ili centara izvrsnosti · Klastersko udruživanje (tematsko i teritorijalno) · Suradnja privatnog i javnog sektora i znanstveno-istraživačkih institucija kroz tzv. „triple helix“ programe · Razvoj slabije razvijenih područja županije · Restruktuiranje i privatizacija brodogradilišta · Osuvremenjivanje poljoprivredne proizvodnje · Poticanje razvoja turizma na ruralnim područjima · Velike mogućnosti razvoja nautičkog turizma prema prostornom planu · Razvoj zdravstvenog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> · Prepolovljena razina investicijske aktivnosti u odnosu na doba prije recesije; osobito nedostatna razina investiranja u prerađivačku industriju i građevinarstvo · Investicije u industrijsku proizvodnju odnose se gotovo isključivo na prehrambenu industriju i proizvode od gume, plastike i nemetala · Usitnjeno poljoprivrednih parcela · Nemogućnost upravljanja državnom imovinom · Nedefinirane granice pomorskog dobra uslijed čega dolazi do devastacije istog · Neusklađenost zemljišnih knjiga i katastra · Nedostatak kulture i svijesti o potrebi i mogućnostima suradnje, udruživanja i klasterskog pristupa na svim razinama (horizontalno i vertikalno)

<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje razvoja ekološke poljoprivrede • Poticanje zadrugarstva • Organizacija sustava otkupa i skladištenja poljoprivrednih proizvoda • Modernizacija ribarske flote • Razvoj lučke infrastrukture za iskrcaj tereta • Izgradnja poduzetničke i znanstvene infrastrukture • Klastersko udruživanje – LAG-ovi (FLAG-ovi) 	
--	--

STANJE U PROSTORU/OKOLIŠU

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetni, očuvani i diverzificirani prirodni resursi: <ul style="list-style-type: none"> (a) Jadransko more (b) Duga i razvedena obala (c) Brojna izvorišta vode (d) Vrijedna nalazišta kamena i ostalog rudnog bogatstva (e) Blaga mediteranska klima • Tri specifične zemljopisne cjeline – priobalje, zaobalje i otoci • Bogatstvo flore i faune (brojne endemske vrste) • Krajobrazna vrijednost • Rijeka Cetina kao vodom najbogatiji površinski tok u RH • Dobra povezanost županije s ostatom RH i inozemstvom • Dobra prometna povezanost unutar županije • Povećana sigurnost u cestovnom prometu (smanjenje prometnih nesreća za 36% u odnosu na 2009. godinu) • Značajan hidro-potencijal (5 hidroelektrana) • Perućko jezero kao najveća akumulacija u RH • Visoka insolacija • Položaj uz more i pomorska orientacija županije 	<ul style="list-style-type: none"> • Preizgrađenost obalnog pojasa i bespravna gradnja • Nedovoljno razvijeni mehanizmi zaštite okoliša i mjerjenja utjecaja na okoliš i prirodu • Neizgrađenost sustava zaštite okoliša (županijski centar za gospodarenje otpadom nije izgrađen, ali nedostaje i svijest stanovništva, gospodarstva, javnog i civilnog sektora u smjeru modela održivog gospodarenja otpadom) • Postojeći planovi gospodarenja otpadom se ne provode, a često su i postojeći sustavi odvojenog prikupljanja otpada nefunkcionalni • Prekomjerno opterećenje vodotoka komunalnim otpadnim vodama naselja u njihovim slivovima • Nepostojanje definiranog biološkog minimuma za sve rijeke, kao i nepostojanje jedinstvenog katastra izvora na području županije • Nenaseljenost pojedinih dijelova SDŽ (zaleđe, otoci) • Neažuriranost ARKOD-a • Zagušenost prometnica tijekom glavne turističke sezone • Neadekvatno riješen promet u mirovanju (parkirni prostori na otvorenom i zatvorenom) • Nereguliranost biciklističkog prometa diljem županije • Loše stanje željezničke infrastrukture • Nedovoljna pokrivenost županije sustavom odvodnje oborinskih voda i pročišćavanja otpadnih voda • Nedovoljno razvijena lučka infrastruktura (Sjeverna luka) te neadekvatne lučke suprastruktura (Gradska luka) • Mali broj luka nautičkog turizma, nedostatak sidrišta za nautičare i nedostatak sidrišta za mega jahte kao i obale za prihvat kruzera • Velike sezonske oscilacije u prometu putnika u Zračnoj luci Split • Nedostatak međunarodnih zrakoplovnih tvrtki zimi • Nedovoljan pristup širokopojasnom Internetu • Nepostojanje plinofikacijske mreže • Visoki gubitci vode u transportu (51%) • Problemi vodoopskrbe te navodnjavanja na otocima, te u manjim ruralnim naseljima diljem

	županije i nekonkurentna cijena vode za gospodarstvo (npr. na otocima) koja destimulira ulaganja u radna mjesta na otocima
Prilike	<p>Prijetnje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brojne mogućnosti za razvoj turizma specifičnih oblika, naročito u zaobalju i unutrašnjosti otoka (ruralni turizam) • Revitalizacija poljoprivrede • Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora • Premještanje industrije u poslovne zone • Državni poticaji za obnovljive izvore energije • Porast javne svijesti o značenju zaštite okoliša i prirode • 10% površine je pokriveno ekološkom mrežom Natura 2000 • Nastavak izgradnje Jadransko-jonske ceste • Veliki broj lokacija za vjetroelektrane (37) • Izgradnja Centra za gospodarenje otpadom i uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u SDŽ • Prelazak na obnovljive izvore energije • Daljnji napredak u korištenju hidropotencijala • Izgradnja pristaništa za hidroavione • Izrađen master plan prometnog razvoja županije

OKVIR UPRAVLJANJA RAZVOJEM I CIVILNO DRUŠTVO

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje brojnih županijskih razvojnih planova i programa koji mogu poslužiti za: <ul style="list-style-type: none"> (a) Analizu postojećeg stanja niza ključnih sektora (gospodarstvo, turizam, gospodarenje otpadom, županijska razvojna strategija, strateški plan brendiranja) (b) Planiranje budućeg razvoja gore navedenih sektora • Postojeći strateški dokumenti sadržavaju brojne kvalitetne projekte • Velik broj registriranih udruga (4.837) • Iskustvo udruga u privlačenju sredstava iz EU fondova • Dobra suradnja tijela županije i institucija poput HGK, HUP, HOK • Sustavno stručno usavršavanje djelatnika županije 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepreglednost postojećih planskih dokumenata i upitna usklađenost planiranih ciljeva i aktivnosti • Neusklađenost vremenskog horizonta planskih dokumenata (npr. nacionalna razina – županijska razina; županijska razina – sektorska razina; županijska – lokalna razina) • Preklapanje nadležnosti i neusklađenost različitih sektorskih planskih dokumenata • Nepostojanje sustava praćenja i vrednovanja provedbe planskih dokumenata • Postojanje zastarjelih planova koji nisu usklađeni s novim razvojnim i proračunskim politikama Republike Hrvatske i Europske Unije • Površnost pojedinih dokumenata, bez pojašnjenja, projekcija, konkretnih ciljeva i izvora financiranja za provedbu planiranih aktivnosti • Procesi izrade strategija nisu potpuno usklađeni s preporukama, načelima i praksom Lokalnog razvoja upravljanog zajednicom (CLLD) koji doprinose uključivanju širokog skupa dionika u

	<p>procese izrade strategija, te doprinose transparentnosti procesa, ali i posebice stvaranju osjećaja vlasništva i povećanju provedivosti strateških ciljeva i mjera</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje sustavnog praćenja i vrednovanja provedbe planskih aktivnosti • Nedovoljna suradnja u planiranju i provedbi razvoja između jedinica lokalne samouprave i županije • Nepostojanje međusektorske suradnje i zajedničkog sustava izvještavanja • Neusklađenost planske i proračunske politike • Nepostojanje plana suradnje civilnog i javnog sektora • Nedovoljna uključenost civilnog sektora u planiranje razvoja SDŽ – slaba suradnja s javnim ustanovama iz područja obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi • Nedostatni administrativni kapaciteti za pripremu i provedbu EU projekata • Presložene administrativne procedure, sporost i neučinkovitost sustava provedbe EU fondova, sa stalnim kašnjenjem i prenormiranošću • Veliki broj neaktivnih udruga • Nepostojanje plana razvoja civilnog društva i razvojnih prioriteta
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Integrirana strategija razvoja pojedinih sektora, polazeći od jedinstvene strategija razvoja županije (prehrambeno-prerađivačka industrija, inovativni turizam, ICT, kultura i sport) • Kreiranje jedinstvenog i jednostavnog upotrebljivog informacijskog sustava (koji bi uključivao sistematiziranu bazu podataka) u funkciji podrške planiranju i provođenju razvoja na svim razinama vlasti, a osobito između lokalne i županijske razine • Propisivanje obvezatnosti suradnje svih razina vlasti u planiranju razvoja • Efikasnije i proaktivnije prostorno planiranje na lokalnoj razini, koja je glavni generator konkretnih ideja i projekata • Postojanje brojnih EU izvora financiranja za udruge civilnog društva • Uključivanje udruga civilnog društva u odgojno-obrazovni sustav • Poticajno okruženje za razvoj civilnog društva • Mogućnost uključivanja udruga u razvoj onih segmenata društvenog života koji su nedovoljno zastupljeni djelovanjem od strane privatnog i javnog sektora • Sufinanciranje projekata jedinica lokalne samouprave iz područja društvenih djelatnosti • Potpisani sporazumi o suradnji SDŽ s brojnim domaćim i inozemnim partnerima 	<ul style="list-style-type: none"> • Prevelik broj strategija na nacionalnoj razini stvara konfuziju i nepreglednost, što povećava opasnost nekoordiniranog planiranja • Dionici nemaju ili ne vide nikakvu konkretnu korist od uključivanja projekata u projektne baze jer sustav nije do sada omogućio nikakve dobrobiti projektima koji nisu bili iz javnog sektora, a time se umanjuje značajan dio razvojnog potencijala županije • Kreiranje sektorskih strategija na nacionalnoj razini koje ne uvažavaju regionalne specifičnosti • Neažuran katastar i zemljишne knjige te neriješena pitanja zemljишnog vlasništva • Nerazumijevanje važnosti izrade planova koji su u funkciji postizanja dugoročnih ciljeva i vizije razvoja • Prekratak vremenski horizont pojedinih strateških dokumenata, npr. Strategija regionalnog razvoja RH iz 2010. vrijedila samo za razdoblje 2011.-2013., dok za tekuće razdoblje (2014.-2020.) još nije niti donesena • Nedorečenost zakonskog okvira u Zakonu o udrugama (računovodstvo neprofitnih organizacija, djelatnosti kojim se mogu baviti, financiranje projekata za opće dobro, nadzor nad udrugama itd.) • Nepostojanje javne svijesti o važnosti udruga • Nedovoljno iskorišteni potencijal i kapaciteti

	<p>udruga civilnog društva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postavljanje planskih razvojnih prioriteta na razini NUTS 2 regije čime se fokus s razvoja SDŽ premješta na mnogo šire područje
--	--

OBJEDINJENA SWOT ANALIZA

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Značaj Splita kao sveučilišnog središta i jak znanstveni potencijal • Razvijena mreža vrtića, osnovnih i srednjih, osobito strukovnih škola • Porast broja pružatelja usluga socijalne skrbi i ravnomjerna prostorna distribucija ustanova socijalne skrbi • Veliki broj kulturnih dobara i institucija • Intenzivan razvoj turizma • Rastući broj kvalitetno opremljenih poslovnih zona • Veća suradnja znanosti, gospodarstva i javnog sektora („triple helix“) • Propulzivan razvoj IT i ICT sektora • Jadransko more i druga vrijedna prirodna i kulturno-povijesna baština • Geostrateški položaj • Dobra pokrivenost županije glavnim infrastrukturnim sustavima • Prometna povezanost SDŽ (more, zrak, ceste) • Brz razvoj udruga civilnog društva • Postojanje brojnih razvojnih programa i planova 	<ul style="list-style-type: none"> -Neravnomjeran razvoj pojedinih dijelova županije • Negativni demografski trendovi • Niska stopa zaposlenosti, osobito među mladim, visokoobrazovanim ljudima • Porast broja mladih umirovljenika • Nedovoljna proračunska sredstva za financiranje potreba društvenih djelatnosti • Nejasni prioriteti u trošenju sredstava zbog nedostatka planiranja • Smanjenje udjela industrije i građevinarstva u BDP-u SD županije uz preveliku ovisnost o uslužnom sektoru (turizam i trgovina) • Nedovoljno razvijeni mehanizmi zaštite okoliša i mjerjenja utjecaja na okoliš i prirodu • Loše stanje željezničke infrastrukture • Nepostojanje centra za gospodarenje otpadom • Nedovoljno razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja vode • Nedovoljna uključenost udruga civilnog društva u vitalna pitanja razvoja SDŽ • Nedovoljna suradnja između javnog, privatnog i civilnog sektora u SDŽ • Nepostojanje sustavnog praćenja i vrednovanja provedbe planskih dokumenata
Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Demografska i ekomska revitalizacija slabije razvijenih područja SDŽ • Mogućnost privlačenja VSS kadrova iz drugih dijelova RH • Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama tržišta rada • Razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja i učenja • Razvoj novih zdravstvenih usluga i sadržaja • Raspoloživost sredstava iz EU fondova • Revitalizacija poljoprivrede na ekološkim osnovama • Revitalizacija brodogradnje • Razvoj selektivnih oblika turizma (zdravstveni turizam, kulturni turizam, sportski turizam, socijalni turizam i drugi) • Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora • Razvoj širokopojasnog pristupa Internetu • Privlačenje većeg broja niskobudžetnih zračnih prijevoznika 	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje radno aktivnog stanovništva s potrebnim kvalifikacijama, osobito u ruralnim područjima • Odlazak mladih i obrazovanih ljudi • Degradacija vrijedne kulturno-povijesne baštine • Razvoj infrastrukture ne prati sve intenzivniji gospodarski (turistički) razvoj – velika opterećenja u vršnim razdobljima • Neusklađenost izvora EU financiranja i potreba i mogućnosti poljoprivrednika • Nedostatak jamstvenih instrumenata za ostvarenje projekata malog i srednjeg poduzetništva • Daljnja degradacija prostora uslijed neplanskog razvoja • Neiskorištavanje razvojnih potencijala • Problemi s upravljanjem državnom imovinom • Problemi neusklađenosti katastra i zemljišnih knjiga • Nekoordinirano planiranje i preklapanje nadležnosti strateških dokumenata